

Záhrady v mestskej krajine

1 V Bruseli je komunitná záhrada multifunkčným verejným priestorom priamo v obytnej zóne. Ponúka produkčné plochy pre čínorodých obyvateľov, zvyšuje biodiverzitu, je domovom včiel, tiež sliepok a návštevníkov privíta útulná kaviareň (Tóth, 2016). **2** Španielsku Barcelonu môžeme pokojne považovať za jednu z európskych metropol mestského poľnohospodárstva. Záhrady tu vznikajú na nevyužitých stavebných pozemkoch, v areáloch opustených nemocníc, ale i na námestiach, kde sa priestorovo aj vizuálne stávajú súčasťou verejného priestoru mesta (Tóth, 2013)

DIVERZITA MESTSKÝCH ZÁHRAD

Komunitné záhrady, záhradkárske osady a kolónie sú dnes organickou súčasťou urbanizovanej krajiny v európskych mestách. Sú svedectvom spoločenskej situácie z obdobia ich vzniku a súčasnosti a odzrkadľujú túžbu mestského človeka po kúsku prírody v zastavanom prostredí. V česko-slovenskom priestore boli záhradkárske osady a kolónie v minulom storočí mimoriadne obľúbené, čo viedlo k ich výraznému rozšíreniu. Dnes má takmer každé mesto aspoň jednu záhradkársku kolóniu. Záhradkárske osady sa stali súčasťou životného štýlu mešťanov a i dnes dotvárajú kolorit urbanizovanej krajiny. V súčasnosti

považujeme komunitné záhrady a záhradkárske kolónie za významné prvky zelenej infraštruktúry mesta, ktoré poskytujú celý rad ekosystémových služieb. Tento význam je v mnohých prípadoch prisúdený aj v územných plánoch a strategických dokumentoch miest. V bývalom Československu boli záhradkárske kolónie vytvorené na miestach, ktoré boli nezaujímavé pre zástavbu a podobne. Postupným rastom miest sa v mnohých prípadoch stali atraktívnymi zelenými oázami v mestách. V iných európskych krajinách sú akýmsi hnacím motorom environmentálneho a sociálneho rozvoja mestských častí. V západných krajinách Európy je zakladanie komunitných záhrad podporované a plánované samosprávou.

Využívajú sa medziblokové priestory obytných súborov, strechy bytových domov, verejné parky alebo v rámci revitalizácie brownfield areálov sa vyčleňujú priestory na úžitkové pestovanie. Mnohé komunitné záhrady v Česku a na Slovensku boli iniciované neziskovými organizáciami alebo strednou generáciou občanov, ktorá sa odsťahovala do miest za prácou a kontakt s pôdou a prírodou už nebol taký intenzívny ako v období ich detstva.

Attila Tóth, Mária Bihuňová
Katedra záhradnej a krajinskej architektúry, FZKI SPU v Nitre
Tento príspevok vznikol v rámci projektov VEGA 1/0371/18 and KEGA 001SPU-4/2017.

3 V Belgicku je komunitná záhrada priestorom na stretávanie rôznych generácií, vytváranie sociálnych kontaktov, ale aj lepšieho začlenenia rôznych národností do spoločnosti. Záhrada je tak multifunkčným otvoreným priestorom, kde sa odohráva sociálna interakcia (Bihuňová, 2015). **4** Úžitkové rastliny patria do urbanizovaného prostredia. Nemusia to byť vždy veľké plochy, zaujímavé sú aj menšie vyvýšené záhony s bylinkami, drobným ovocím, či zeleninou. Môžu nielen spríjemniť a zatraktívniť prostredie, ale majú aj vysokú edukačnú funkciu. Takéto vyvýšené záhony zatraktívňujú napríklad okolie železničnej stanice v anglickom Hexhame (Bihuňová, 2015).